

Odjeljenje za savjetodavno-terapeutski rad

Nataša Kahrmanović prof. pedagogije, porodični psihoterapeut

Rivalstvo među braćom i sestrama

Jedan od značajnijih, možemo reći i temeljnih odnosa u životu svakog čovjeka jeste odnos braće i sestara. Brat i sestra su uz roditelje najbliži članovi obitelji i bez obzira u kakvom se odnosu nalazili (ljubav, netrpeljivost, ignoriranje, suparništvo, prijateljstvo ili odanost), to je jedna od najdubljih emocionalnih veza. U normalnim okolnostima razvoja možemo očekivati da će potrajati cijeli naš životni vijek.

U procesu definiranja porodice i koncepta njene funkcionalnosti braća i sestre su nezaobilazan i važan subsistem obitelji, koji doprinosi kvaliteti funkcionisanja cjelokupne obitelji. Kvalitet odnosa između sibilniga, kao i rivalstvo, mijenja se sazrijevanjem djeteta, a prvenstveno zavisi od redosljeda rođenja djeteta, spola, ličnih osobina djece i njihovog temperamenta, kao i od toga koliko je starije dijete vezano za majku.

U Porodičnom savjetovalištu često imamo priliku raditi sa roditeljima koji dolaze zabrinuti zbog ljubomore ili čestih konflikata među njihovom djecom! Međutim, suparništvo među braćom i sestrama opća je i normalna pojava u životu svake porodice. Često se taj odnos mijenja od velike ljubavi i privrženosti do neprijateljstva i ljubomore, posebno ako je jedno dijete nadareno posebnim talentima.

Uzroci rivalstva

Najčešći uzrok rivalstva između braće i sestara (sibilniga) je takmičenje za naklonost i ljubav roditelja. Međutim, kada razgovaramo sa djecom o sukobima sa sibilnizima, često je njihov doživljaj da u porodici postoji nepravedan odnos te da roditelji ne dijele ravnopravno svoju pažnju i disciplinu. Također, djeca mogu pokazivati otpor ili dolaziti u sukob međusobno, kada ih roditelji stalno podstiču da sve dijele sa bratom ili sestrom. Nužno, to ne mora značiti nedostatak ljubavi i povezanosti među djecom, što najčešće brine roditelje, nego da dijete iako voli svog brata ili sestru ima teškoće da dijeli ono što voli i želi, kao i potrebu da sebe odredi kao pojedinačnu i posebnu ličnost.

Nekada roditelji mogu nesvjesno podsticati rivalstvo među djecom, zavisno od toga kako se odnose prema njima. Favoriziranje jednog djeteta od strane roditelja izaziva povećanu ljubomoru i rivalstvo među djecom. Uloge i položaj djece u porodici su različite. Nekoj djeci se u porodici pripisuje uloga onog koji održava porodični mir, drugom daje uloga da vodi računa o bolesnim roditeljima, dok neka djeca nose obilježja onog ko stalno izaziva porodične probleme. U svim ovim situacijama roditelji nesvjesno mogu imati različite odnose prema djeci što može izazvati poremećene odnose među djecom uz povišeno rivalstvo a ponekad i agresivnost.

Također, zavisno od razvojne faze u kojoj se dijete nalazi mijenja se uzrok rivalstva među braćom i sestrama. Veoma mala djeca teže se prilagođavaju dolasku novog člana porodice jer imaju veliku potrebu za bliskošću sa roditeljima. U školskom uzrastu od desete do petnaeste godine sukob među sibilnizima se najviše intenzivira jer tad djeca imaju veoma izraženu potrebu za pravdom i jednakošću, i ne vole kada ih mlađi brat ili sestra uznemiravaju u njihovim potrebama. Period adolescencije je također buran jer adolescenti imaju sve manje vremena da se bave mlađima od sebe, a često koriste intelektualne i fizičke sposobnosti da povrijede mlađeg od sebe.

Umjereno rivalstvo ima i pozitivne strane jer na taj način djeca uče i shvataju kako da rješavaju svoje međusobne sukobe što će im kasnije u životu pomoći da rješavaju nesporazume sa prijateljima, partnerima i bračnim partnerima. Rezultati dosadašnjih istraživanja pokazuju da odnos među braćom i sestrama utječe na kognitivni, emocionalni i socijalni razvoj djece. Prisni odnosi s braćom i sestrama povezani su s razvojem socijalnih vještina, samootkrivanjem, empatičkim razumijevanjem (Bun Lam, Solmeyer i McHale, 2007.; Howe, Karos i Aquan-Assee, 2011.).

Šta uraditi kada su djeca u sukobu

Naučiti djecu da rješavaju sukobe među sobom je važno iskustvo! Na taj način djeca uče da pregovaraju, da cijene i poštuju mišljenje druge osobe, kontrolišu svoje agresivne impulse i čine postupke. Kada god je to moguće roditelji ne bi trebalo da se upliću u sukob, izuzev kada je u pitanju fizički obračun među djecom.

Uplitanje u sukob može značiti za jedno dijete da je drugo zaštićeno, što stvara još veću ljutnju kod djeteta. Zato je potrebno podsticati djecu da razrješavaju svoje sukobe, i tek ukoliko oni to ne mogu onda rješavati konflikt sa njima a ne za njih! Zadatak odnosno uloga roditelja je naučiti djecu da iskazuju svoja osjećanja riječima, umjesto kroz ljutnju i agresiju! Ukoliko porodica ne šalje djeci dovoljno jasnu poruku da je vrijeđanje i fizički sukob neprihvatljiv način rješavanja problema, onda u toj porodici rivalstvo postaje sve izraženije i opasnije.

Kada se roditelji upliću u sukob između djece potrebno je razdvojiti djecu dok se ne umire, ne tražiti krivca za sukob jer sukob podrazumijeva dvoje ljudi, te usmjeriti sukob na rješenje koje donosi korist za oba djeteta.

Također, važno je i preveniranje rivalstva i sukoba među djecom postavljanjem jasnih porodičnih pravila kao što je: "Ljutnja je normalno osjećanje, ali agresija u porodici nije dopuštena." Odvojiti vrijeme koje roditelji provode nasamo sa jednim djetetom kako bi razgovarali o njegovim tj. njenim ličnim potrebama. Prepoznati situacije u kojima djeca imaju potrebu da budu sama sa sobom i izvan porodične dinamike. Staviti do znanja djeci da su u porodici zaštićena, važna i da će njihove potrebe biti obezbijedene u granicama porodičnih mogućnosti. Ukoliko žele roditelji mogu nagrađivati pozitivna ponašanja i sposobnost djece da umanje konflikt.

S obzirom da su snažan model za poistovjećivanje, i roditelji treba da svoje probleme rješavaju kroz međusobno poštovanje, dogovor, ustupke i koristeći određene vještine a ne agresiju.

Ukoliko rivalstvo između djece postane učestalo da počinje ugrožavati bračne odnose potrebno je zatražiti pomoć stručnjaka!

Korištena literatura:

Goldner Vukov M. i Hercog M. (2009). *Onda su pepeljugi legle pare na račun*; Čačak: Dr.Hercog i deca